

Protokół

114. posiedzenia Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej, które odbyło się 21 kwietnia 2021 roku w formie wideokonferencji obsługiwanej przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii.

W posiedzeniu uczestniczyli członkowie Komisji: A. Czerny, S. Gil, R. Huszcza, S. Kaciszczenko, J. Kacprzak, D. Kalisiewicz, A. Markowski, J. Ostrowski, J. Pietrow, J. Pietruszka, A. Pisowicz, T. Wites, W. Włoskowicz, E. Wolnicz-Pawłowska, B. Zagórski, M. Zych.

Obrady prowadził Maciej Zych, przewodniczący Komisji.

Wstępny porządek obrad obejmował:

1. Zagajenie.
2. Przyjęcie protokołu 113. posiedzenia Komisji z dnia 17 marca 2021 r.
3. Nazwy rejonów Ukrainy – kontynuacja.
4. Nazwy do wyjaśnienia/uzupełnienia – zasadniczy wykaz.
5. Nazwy do wyjaśnienia/uzupełnienia – budowle.
6. Wykaz polskich nazw budowli – kontynuacja omawiania wykazu nazw z obszaru Estonii, Litwy i Łotwy.
7. Wolne wnioski.

Ad 1. Przewodniczący przywitał członków Komisji na 114. posiedzeniu – kolejnym odbywającym się w trybie zdalnym.

Przewodniczący zaproponował modyfikację porządku obrad, tak by punkt „Nazwy do wyjaśnienia/uzupełnienia – zasadniczy wykaz” omawiany był, jako 3., a punkt „Nazwy rejonów Ukrainy – kontynuacja”, jako 4. Propozycję tę przyjęto przez aklamację.

Ad 2. Do protokołu 113. posiedzenia nie zgłoszono uwag i przyjęto go jednogłośnie (16 głosów za).

Ad 3. Omówiono kwestię kilku nazw z zasadniczego wykazu.

Protokół Dyplomatyczny MSZ przekazał pismo paryskiej ambasady Nepalu informujące, że państwo to obecnie oficjalnie nazywa się wyłącznie Nepal, czyli że zrezygnowano ze stosowania, jako oficjalnej, nazwy Federalna Demokratyczna Republika Nepalu. Zmiana ta nastąpiła w grudniu ubiegłego roku (np. w połowie grudnia 2020 r. stosowaną dla tego kraju nazwę oficjalną zmieniła ONZ) i jest trzecią zmianą w tym zakresie, która nastąpiła w ostatnich kilkunastu latach: w 2007 roku, w wyniku zniesienia monarchii, skasowana została oficjalna nazwa Królestwo Nepalu i kraj posługiwał się tylko krótką nazwą Nepal, zaś w 2008 roku władze wprowadziły nazwę Federalna Demokratyczna Republika Nepalu (w ówczesnej konstytucji tymczasowej i w przyjętej w 2015 roku nowej konstytucji nazwa państwa nie jest formalnie określona, w samym tekście stosowana jest tylko forma krótka Nepal). Członkowie Komisji jednogłośnie (16 głosów za) opowiedzieli się za skasowaniem oficjalnej nazwy ***Federalna Demokratyczna Republika Nepalu***.

Do Komisji wpłynęło pismo dotyczące nazwy japońskiego miasta Kitakyūshū. Dla miasta tego dawniej zalecany był egzonim *Kitakiusiu*, jednak Komisja skasowała go na 28. posiedzeniu (21 listopada 2006 roku) w trakcie omawiania nazewnictwa z obszaru Azji Wschodniej. W piśmie zwrócono uwagę, że egzonim ten nadal jest stosowany (np. w encyklopedii PWN, atlasach geograficznych), polskie nazwy przyjęto dla wszystkich największych miast japońskich, w których zlatynizowanych nazwach funkcjonują litery ze znakiem

diakrytycznym lub litera „y” czytana jako „j” lub „i”, zaś nazwa tego miasta zawiera w sobie nazwę wyspy, dla której jest zalecany egzonim *Kiusiu*.

J. Pietrow zwrócił uwagę, że podczas ówczesnej weryfikacji wykazu nazw z obszaru Azji Wschodniej wyraźnie dominowała tendencja do usuwania egzonimów mało istotnych z polskiego punktu widzenia, zwłaszcza tych „egzotycznych”, a *Kitakyūshū*, choć stanowi ważną aglomerację na wyspie Kiusiu, to w skali całego kraju należy raczej do drugiego szeregu miast i nawet nie stanowi siedziby władz administracyjnych I rzędu (leży w prefekturze Fukuoka). Z tego powodu Komisja podjęła wówczas decyzję o skasowaniu egzonimu *Kitakiusiu*, zachowane zostały natomiast egzonimy dla zdecydowanie największych i najważniejszych miast kraju: Tokio, Osaka, Jokohama, Nagoja, Kioto, Hiroszima, Kobe. Rozbieżność między nazwą wyspy (egzonim *Kiusiu*) a miasta (endonim *Kitakyūshū*) nie jest sytuacją wyjątkową – dość często zdarzają się podobne wypadki rozbieżności między tymi samymi zapisami oryginalnymi a polskimi egzonimami.

A. Czerny podkreślił, że skasowanie egzonimu w 2006 roku było merytorycznie uzasadnione, a Komisja nie powinna zmieniać zdania odnośnie do ustaleń nazewniczych, jeśli w tych ustaleniach nie było błędu. R. Huszcza zwrócił uwagę, że zapis *Kitakiusiu* skłania do niewłaściwej wymowy tej nazwy, argumentował także, że częste zmiany zalecanych egzonimów nie są korzystne. D. Kalisiewicz zauważył, że nazwa *Kitakiusiu* funkcjonowała dość długo, a zapis ten jest prostszy do stosowania w języku polskim.

Po dyskusji postanowiono poddać pod głosowanie propozycję przywrócenia egzonimu *Kitakiusiu*. Za przywróceniem tej nazwy opowiedziało się 7 osób, 6 było przeciw, 3 wstrzymały się od głosu.

W lipcu 2020 roku utworzono nowy, 10. region w Etiopii (ponadto istnieją jeszcze 2 miasta wydzielone). Z Regionu Narodów, Narodowości i Ludów Południa wydzielono niewielki powierzchniowo (ale liczący ok. 3,5 mln mieszkańców) region ሰዳማ – trl. *Sīdama*, trb. *Sidama*. Ze względu na to, że dotychczas Komisja zalecała egzonimy lub pseudoegzonimy dla wszystkich regionów Etiopii (nawet dla niewielkich, takich jak liczący ok. 1 mln mieszkańców Bienszangul-Gumuz, czy liczący ok. 250 tys. mieszkańców Region Ludu Hareri), postanowiono dodać pseudoegzonim *Sidama* również dla tego regionu (15 głosów za dodaniem nazwy, 1 przeciw, 0 wstrzymujących się).

Przy okazji prac związanych z ustaleniem dopełniaczy, miejscowników i przymiotników dla wybranych polskich egzonimów wynikła kwestia kilku wątpliwości odnośnie do przyjętych nazw.

Nazwa *Rezerwat Mordwiński* (obszar chroniony w Rosji) pochodzi od nazwy republiki, dla której jest ustalony egzonim *Mordowia*. Przymiotnik *mordwiński* pochodzi nie od nazwy *Mordowia*, tylko od dawnej stosowanej polskiej nazwy *Mordwa* (egzonim *Mordwa* Komisja zmieniła na *Mordowia* na 41. posiedzeniu 29 października 2008 roku). W związku z tym zaproponowano zmianę nazwy tego obszaru chronionego na *Rezerwat Mordowski*. W trakcie dyskusji zwrócono uwagę, że przymiotnikiem od nazwy *Mordowia* powinien być raczej *mordowijski*, a nie *mordowski*. Za zmianą nazwy *Rezerwat Mordwiński* na *Rezerwat Mordowijski* oddano 15 głosów, 1 głos był przeciw, nie było głosów wstrzymujących się.

Na Słowacji są ustalone nazwy dla dwóch sąsiadujących ze sobą miejscowości *Mały Sławków* oraz *Sławków Wielki*. W nazwach tych należałoby ujednoczyć szyk, gdyż nielogicznym jest, by szyk nazw dwóch sąsiednich miejscowości był różny. W przypadku wszystkich innych słowackich miejscowości występujących w ich nazwie przymiotnik *Mały/-a/-e* i *Wielki/-a/-e* umieszczony jest na początku nazwy. W związku z tym Komisja postanowiła zmienić nazwę *Sławków Wielki* na *Wielki Sławków* (15 głosów za zmianą, 0 przeciw, 1 wstrzymujący się).

Na Ukrainie jest ustalony egzonim dla miejscowości *Kamionka Dnieprowska*. Nazwa w tej postaci była już wymieniana w wykazie „Polskie nazwy geograficzne świata” z 1996 r. W nazwie tej pojawia się przymiotnik od Dniepru, nad którym leży ta miejscowość. Jednak obecnie stosowany przymiotnik od Dniepru to *dnieprzański*, a nie *dnieprowski* (z takim przymiotnikiem są też inne egzonimy ustalone przez Komisję: Nizina Naddnieprzańska, Nizina Zadnieprzańska, Wyżyna Naddnieprzańska, Zbiornik Dnieprzański). Przymiotnik *dnieprowski* jest co prawda czasami spotykany, zwłaszcza w starszych opracowaniach, jednak raczej nie ma powodu by używać go we współczesnych nazwach (miejscowość obecną nazwę nosi od 1944 roku). W związku z tym Komisja postanowiła zmienić nazwę *Kamionka Dnieprowska* na ***Kamionka Dnieprzańska*** (14 głosów za zmianą nazwy, 1 przeciw, 1 wstrzymujący się).

Na Ukrainie jest ustalony egzonim dla miejscowości *Kamienne Słuczańskie*. W nazwie tej pojawia się przymiotnik od rzeki Słucz, nad którą leży ta miejscowość. Istnieją dwie rzeki o nazwie *Słucz* – jedna na Białorusi, druga na Ukrainie. Autorzy opracowania dopełniaczy, miejscowników i przymiotników dla obu tych rzek podali przymiotnik *slucki*. Niemniej przymiotnik *sluczański* także jest spotykany. W trakcie dyskusji, zauważono, że przymiotnik *slucki* jest raczej kojarzony z miastem Słuck, dla rzeki zaś korzystniejszy jest przymiotnik *sluczański*. Ostatecznie uznano, że dla rzek powinien być stosowany przymiotnik *sluczański*, a nie *slucki* (12 głosów za przymiotnikiem *sluczański*, 1 głos za przymiotnikiem *slucki*, 3 głosy wstrzymujące się), a w związku z tym nazwa *Kamienne Słuczańskie* nie wymaga zmiany.

Na 70. posiedzeniu (25 kwietnia 2012 roku) zostały przyjęte nazwy *Desniański Rezerwat Biosfery* i *Desniańsko-Starohucki Park Narodowy* dla obszarów chronionych na Ukrainie. W nazwach tych pojawia się przymiotnik od rzeki Desna. Autorzy opracowania dopełniaczy, miejscowników i przymiotników dla rzeki tej podali przymiotnik *desneński*, jest on także podawany przez J. Grzeń w „Słowniku nazw geograficznych z odmianą i wyrazami pochodnymi” oraz w „Wielkim słowniku ortograficzno-fleksyjnym” (Barbara Janik-Płocińska, Małgorzata Sas, Ryszard Turczyn, Jerzy Podracki, Bertelsmann Media 2001). Dyskutowano, która forma przymiotnika jest właściwsza – *desneński*, czy *desniański*; pojawiły się także głosy, że przymiotnikiem powinno być *deśneński* lub *deśniański*. W trakcie dyskusji zwrócono uwagę, że przymiotniki mogą przybierać różne formy, w których raz zmiękczenie się pojawi, a raz nie, tu zaś istotny jest uzus, który wskazuje na stosowanie przymiotnika bez zmiękczenia. Ze względu jednak na głosy za stosowaniem przymiotnika ze zmiękczeniem, głosowano czy zastosować przymiotnik *deśneński* lub *deśniański* dla tej rzeki. Za zastosowaniem przymiotnika ze zmiękczeniem opowiedziało się 5 osób, przeciw było 9 osób, 2 osoby wstrzymały się od głosu. W dalszej części dyskusji zwrócono uwagę, że zarówno przymiotnik *desneński*, jak i *desniański* są używane i są zgodne z zasadami tworzenia przymiotników. W związku z tym zaproponowano, aby w wykazie uwzględnione były oba przymiotniki – za takim rozwiązaniem było 8 członków Komisji, 6 było przeciw, a 2 wstrzymało się od głosu. W związku z tym ustaleniem nazwy *Desniański Rezerwat Biosfery* i *Desniańsko-Starohucki Park Narodowy* nie wymagają zmiany.

Ad 4. Kontynuowano omawianie zmian nazw wynikających z nowego podziału administracyjnego drugiego rzędu na Ukrainie. Propozycje zmian nazw rejonów omówione zostały obwodami.

W obwodzie lwowskim skasowano nazwy następujących jednostek administracyjnych drugiego rzędu: *Borysław*, *Czerwonogród*, *Drohobycz*, *Lwów*, *Morszyn*, *Nowy Rozdół*, *Sambor*, *Stryj*, *Truskawiec*, *rejon brodzki*, *rejon buski*, *rejon gródecki*, *rejon kamionecki*, *rejon mikołajowski*, *rejon mościski*, *rejon przemysłański*, *rejon pustomycki*, *rejon radziechowski*, *rejon skolski*, *rejon sokalski*, *rejon starosamborski*, *rejon turczański*, *rejon żółkiewski*, *rejon żydaczowski* (aklamacja) oraz zachowano nazwy *rejon drohobycki*, *rejon*

jaworowski, rejon samborski, rejon stryjski, rejon złoczowski dla rejonów w zmienionych granicach (aklamacja).

Następnie dyskutowano nad nowymi nazwami dla rejonów, dla których dotychczas nie była zalecana polska nazwa. *Lwiwśkyj rajon* nazwany został od siedziby – miasta z ustalonym egzonimem *Lwów*. Dla rejonu przyjęto nazwę analogiczną, jak dla obwodu lwowskiego, czyli *rejon lwowski* (aklamacja). *Czerwonohradśkyj rajon* nazwany został od siedziby, dla której ustalony jest egzonim *Czerwonogród*. Dla rejonu przyjęto w związku z tym nazwę *rejon czerwonogrodzki* (aklamacja).

W obwodzie ługańskim skasowano nazwy następujących jednostek administracyjnych drugiego rzędu: *Alczewsk, Kadijewka, Lisiczańsk, Ługańsk, Perwomajsk, Siewierodoneck, rejon stanicki* (aklamacja) oraz zachowano nazwę *rejon starobielski* dla rejonu w zmienionych granicach (aklamacja).

Następnie dyskutowano nad nowymi nazwami dla rejonów, dla których dotychczas nie była zalecana polska nazwa. *Alczewśkyj rajon* nazwany został od siedziby, dla której ustalony jest egzonim *Alczewsk*. Dla rejonu przyjęto w związku z tym nazwę *rejon alczewski* (aklamacja).

Dowżańskij rajon nazwany został od siedziby: Dowżańsk, dla której nie ma ustalonego egzonimu – przed ustaleniem przymiotnikowej nazwy rejonu, należało ustalić zalecone spolszczenie dla miasta. Dla tego miasta można przyjąć pseudoegzonim *Dowżańsk* lub nazwę spolszczoną *Dowżańsk*. W trakcie dyskusji, zwrócono uwagę, że pełnym spolszczeniem nazwy tego miasta powinien być raczej *Dołżańsk*, a nie *Dowżańsk* – w przypadku tej nazwy ukraińskie в wymawia się jak ł, a nie w (co oddane jest także w rosyjskim zapisie nazwy tego miasta: Должанск). Po dyskusji głosowano nad dwoma formami nazw – za zapisem *Dołżańsk* było 10 głosów, za zapisem *Dowżańsk* – 2 głosy, 4 głosy były zaś wstrzymujące się. Po ustaleniu egzonimu dla miasta, przez aklamację przyjęto dla rejonu nazwę *rejon dołżański*.

Łuhanśkyj rajon nazwany został od siedziby – miasta z ustalonym egzonimem *Ługańsk*. Dla rejonu przyjęto nazwę analogiczną, jak dla obwodu ługańskiego, czyli *rejon ługański* (aklamacja).

Roweńkiwśkyj rajon nazwany jest od siedziby: Roweńki, dla której nie ma ustalonego dotychczas egzonimu. Dla tej miejscowości można przyjąć pseudoegzonim *Roweńki* lub nazwę spolszczoną *Roweńki*. Uznano, że pseudoegzonim *Roweńki* nie jest korzystny, lepiej przyjąć nazwę *Roweńki* (aklamacja). Dla rejonu przyjęto zaś nazwę *rejon roweńkowski* (aklamacja).

Swatiwśkyj rajon nazwany jest od siedziby: Swatowe. Dla siedziby zaproponowano ustalenie pseudoegzonimu *Swatowe* – propozycję tę przyjęto przez aklamację. Dla rejonu przyjęto natomiast nazwę *rejon swatowski* (aklamacja).

Siewierodonećkyj rajon nazwany został od siedziby, dla której ustalony jest egzonim *Siewierodoneck*. Dla rejonu przyjęto w związku z tym nazwę *rejon siewierodonecki* (aklamacja).

Szczastynśkyj rajon nazwany jest od miasta Szczastia, które nie jest siedzibą tego rejonu. Dla miasta tego zaproponowano ustalenie pseudoegzonimu *Szczastia* – propozycję tę przyjęto przez aklamację. Jednocześnie ustalono, że w języku polskim nazwa ta jest rodzaju żeńskiego (w języku ukraińskim jest rodzaju nijakiego) i powinna się odmieniać: D. Szczastii, Mc. Szczastii. Dla rejonu przyjęto natomiast nazwę *rejon szczastiański* (aklamacja).

W obwodzie mikołajowskim skasowano nazwy następujących jednostek administracyjnych drugiego rzędu: *Mikołajów, Oczaków, Perwomajsk, Wozniesieńsk, rejon nowobżański, rejon nowoodeski, rejon oczakowski* (aklamacja) oraz zachowano nazwy *rejon*

mikołajowski, rejon perwomajski, rejon wozniesieński dla rejonów w zmienionych granicach (aklamacja).

Następnie dyskutowano nad nową nazwą dla rejonu o nazwie ukraińskiej *Basztański rajon*. Rejon ten nazwany jest od siedziby – miejscowości Basztanka. Dla siedziby zaproponowano ustalenie pseudoegzonimu **Basztanka** – propozycję tę przyjęto przez aklamację. Dyskusyjne było natomiast jaki przymiotnik zastosować w nazwie rejonu – *basztański*, czy *basztanecki*. Po dyskusji, dla rejonu przyjęto nazwę **rejon basztański** (za tą nazwą opowiedziało się 10 osób, za nazwą *rejon basztanecki* opowiedziały się 2 osoby, 4 osoby wstrzymały się od głosu).

W obwodzie odeskim skasowano nazwy następujących jednostek administracyjnych drugiego rzędu: **Białogród nad Dniestrem, Bielajewka, Czarnomorsk, Izmail, Odessa, rejon bielajewski, rejon kilijski** (aklamacja) oraz zachowano nazwy **rejon berezowski, rejon białogrodzki, rejon bołgradzki, rejon izmailski** dla rejonów w zmienionych granicach (aklamacja).

Następnie dyskutowano nad nowymi nazwami dla rejonów, dla których dotychczas nie była zalecana polska nazwa. *Odeśki rajon* nazwany został od siedziby – miasta z ustalonym egzonimem *Odessa*. Dla rejonu przyjęto nazwę analogiczną, jak dla obwodu odeskiego, czyli **rejon odeski** (aklamacja).

Podiński rajon nazwany jest od siedziby: Podińsk. Nowo utworzona w 2016 r. ukraińska nazwa miasta (do 2016 r. miało nazwę *Kotowsk*) nawiązuje do położenia na Podolu. Komisja na 93. posiedzeniu (29 czerwca 2016 roku) postanowiła nie tworzyć spolszczenia od tej nowej nazwy ukraińskiej. Obecnie jednak uznano, że zachowanie, jako zalecanego, endonimu *Podińsk* nie jest korzystne. Postanowiono przyjąć dla tego miasta egzonim **Podolsk** (13 głosów za dodaniem egzonimu, 1 przeciw, 2 wstrzymujące się). Dla rejonu przyjęto zaś nazwę **rejon podolski** (aklamacja).

Rozdilniański rajon nazwany jest od siedziby: Rozdilna. Miejscowość ta nie pojawia się zbyt często w polskich publikacjach, spotykana jest dla niej nazwa *Rozdilna*, czyli identyczna z nazwą ukraińską zapisaną w transkrypcji i w transliteracji. W trakcie dyskusji zastanawiano się, czy tu spolszczeniem nie powinna być nazwa *Rozdolne*. Niemniej okazało się, że nazwa ta nie nawiązuje do *dołu*, tylko do *dzielenia* i taka polska forma byłaby niezgodna z etymologią. W związku z tym ustalono tylko nazwę dla rejonu, przyjmując dla niego egzonim **rejon rozdilniański** (aklamacja).

Ze względu na brak czasu dokończenie omawiania wykazu zmian nazw wynikających z nowego podziału administracyjnego drugiego rzędu na Ukrainie, omówienie nazw budowli do wyjaśnienia i uzupełnienia oraz dokończenie omawiania wykazu nazw budowli z obszaru Estonii, Litwy i Łotwy odłożono na kolejne posiedzenie Komisji.

Termin kolejnego posiedzenia Komisji ustalono wstępnie na czerwiec 2021 r.

Na tym posiedzenie zakończono.

Protokółował:
Maciej Zych